

UTRIKESUTSKOTTETS BETÄNKANDE 20/2004 rd

Berättelse från Finlands delegation i Europarådet om verksamheten i den parlamentariska församlingen 2003

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 30 september 2004 en berättelse från Finlands delegation i Europarådet om verksamheten i den parlamentariska församlingen 2003 (B 15/2004 rd) till utrikesutskottet för beredning.

- ordförande, riksdagsledamot Mikko Elo och sekreterare Gunilla Carlander, Finlands delegation i Europarådet
- enhetschef Päivi Kaukoranta, utrikesministeriet.

Dessutom har utrikesministeriet lämnat ett skriftligt utlåtande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Under 2003 upptogs Serbien och Montenegro som 45:e medlem i Europarådet. Utvidgningen lyfter ytterligare fram organisationens roll som väktare av de mänskliga rättigheterna, demokratin och respekten för rättsstatsprincipen. Arbetet för demokrati och säkerhet i Europarådets parlamentariska församling är en fortgående process. Verksamheten 2003 visar att det brister i demokratin i både gamla och nya demokratier. Problemens omfång varierar givetvis från land till land. Granskningsutskottet påtalar i sina länderrapporter upprepade problem med valsystemen, rättssystemen, domstolarnas och massmediernas oberoende och minoriteternas rättigheter. Trots att många länder har blivit avskrivna från granskningsutskottets agenda finns det mycket

arbete kvar och problemen blir allt mera komplicerade.

Andra viktiga teman som tagits upp under 2003 är det avskaffade dödsstraffet i Europarådets observatörländer, etiska frågor kring den medicinska forskningen, sociala och demografiska frågor och en alleuropeisk rättsordning. Europarådet har som mål att dödsstraffet ska avskaffas överallt i världen. Församlingen har antagit ett beslut om att dödsstraffet inte går ihop med organisationens observatörsstatus. Fortsatta diskussioner har förts med Förenta staterna och Japan och församlingen har vänt sig till parlamentariker i båda länderna. Den återkommer till saken under 2005.

Vid utfrågningen av sakkunniga togs möjligheten till en översyn av Europarådets konventionsstruktur upp. Det finns för tillfället totalt

194 konventioner, av vilka 123 konventioner i ordets egentliga bemärkelse och resten olika slag av ändrings- och tilläggsprotokoll. Med avvikelse från horisontella konventioner typ konventionen om de mänskliga rättigheterna är konventionerna huvudsakligen specialkonventioner som hänför sig till ett enskilt område eller någon enskild sårfråga. Merparten av de nya konventionerna är ändrings- eller tilläggsprotokoll till tidigare konventioner. Utskottet ser inget behov av att lägga om Europarådets konventionsstruktur. Men det understryker att en särskild rättsordning för Europa ändå bör upprättas i samarbete med både EU och FN.

Europarådets konvention om de mänskliga rättigheterna och europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna utgör en gemensam grundval för ett samordnat europeiskt område för mänskliga rättigheter. Om Europeiska unionen tillträder Europarådets konvention om de mänskliga rättigheterna, som föreslås i det nya konstitutionella fördraget, garanteras konsekvensen mellan två olika rättsliga system och då ställs också unionens verksamhet under människorättsdomstolens kontroll. Att stärka de mänskliga rättigheterna och skapa ett bindande regelverk för dem är enligt utskottets mening viktiga faktorer när det gäller att förebygga kriser och främja stabilitet och fred.

Utskottet hänvisar till sitt betänkande om OSSE:s årsberättelse 2003 (UtUB 19/2004 rd) och säger sig i samband med berättelsen också ha sett på samarbetet och arbetsfördelningen mellan Europarådet och OSSE. När rådet under senare hälften av 1990-talet utvidgade sig till Östeuropa och aktiverade sig inom konfliktförebyggande och civil krishantering såg organisationerna en möjlighet att uppnå nya synergieffekter men också vissa risker för överlappande funktioner. Med hänsyn till den ömsesidiga korrelationen mellan olika funktioner och hotbilder är det viktigt att organisationernas arbetsbeskrivning inte i princip blir strängt bunden vid

vissa specialområden. Enligt utredning till utskottet är samarbetet och arbetsfördelningen mellan organisationerna för tillfället mycket praktiskt inriktade och nära och utgår från jämlikhet och principen om relativ överlägsenhet. Utskottet ser gärna att samarbetet och samordningen blir effektivare och välkomnar förslaget att regeringarnas permanenta samordningsgrupp, som inrättades 2004 på initiativ av Norge och Bulgarien, får i uppdrag att utveckla samarbetet.

Europarådet har fattat beslut om ett toppmöte för stats- och regeringschefer 2005 för att debatera rådets framtida roll. Utvidgningen och den samhälleliga utvecklingen har ställt organisationen inför nya utmaningar och problem. Organisationens stadga och struktur har inte setts över och den har inte fått mer resurser sedan 1949. Utskottet omfattar OSSE-delegationens och regeringens syn på organisationens expertis på området mänskliga rättigheter och demokrati och det mervärde den ger i både det europeiska och det globala samarbetet.

Utskottet har i sina tidigare betänkanden uppmärksammat behovet av bättre samarbete mellan de parlamentariska delegationerna och riksdagen. Det föreslår att regeringen och Finlands delegation i Europarådet å ena sidan och utskottet å den andra sidan bör föra en intensivare dialog inför politiskt betydelsefulla möten för att den vägen förbättra det praktiska samarbetet och försäkra sig om rättidig information.

Förslag till beslut

Utrikesutskottet föreslår

att riksdagen godkänner berättelsen och

att detta betänkande sänds till Finlands delegation i Europarådet och regeringen för kännedom.

Helsingfors den 14 december 2004

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Liisa Jaakonsaari /sd
vordf. Aulis Ranta-Muotio /cent
Antero Kekkonen /sd
Kimmo Kiljunen /sd
Katri Komi /cent
Eero Lankia /cent

Suvi Lindén /saml
Petri Neittaanmäki /cent
Kalevi Olin /sd
Suvi-Anne Siimes /vänst
Jari Vilén /saml
Ben Zyskowicz /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Kirsi Pimiä.